

Nr 276

Av herr **Mannerskantz** och herr **Bergh, Ragnar**, om sänkning av eller avslag å vissa av *Kungl. Maj:t föreslagna anslag under åttonde huvudtiteln.*

Årets riksdagsarbete bör enligt vår mening inriktas på att genom begränsning av statsutgifterna söka skapa utrymme för en skattesänkning. De sammanlagda statsutgifternas oavbrutna stegring är inte endast en följd av penningvärdeförsämringen, utan de är framför allt resultat av den statliga verksamhetens utbyggnad. Den stora ökningen av statsutgifterna innebär ett ökat inflationistiskt tryck, och de nuvarande ekonomiska svårigheterna är till icke ringa del orsakade av statsutgifternas ansvällning. Statens andel av de totala resurserna ökar icke blott faktiskt utan även relativt.

Enligt vår mening kan tungt vägande skäl anföras mot denna utveckling. Erfarenheten talar för att det i ett samhälle med den struktur vårt land har finns en gräns för det allmännas verksamhet — för det allmännas disposition över de enskildas inkomster. Överskrides denna gräns, riskeras den samhällsekonomiska stabiliteten genom minskat sparande och för hög konsumtion. Utrymmet för enskilda produktiva investeringar blir otillräckligt med ett avstannande framåtskridande som följd. Ingripanden genom statsregleringar av olika art kan inte åstadkomma någon varaktig och produktiv stabilitet. Därtill fordras enligt vår mening en politik, som begränsar statsutgifterna och möjliggör en rimlig skattenivå. Med hänsyn härtill anser vi det nödvändigt att hålla tillbaka även i och för sig angelägna anslagsbehov och skära ned redan utgående eller äskade anslag.

Under åttonde huvudtiteln föreslår vi följande anslagsjusteringar.

Punkt 24. Naturhistoriska riksmuseet: Materiel m. m.

Vi kan i likhet med statskontoret inte tillstyrka att anslaget uppräknas utan anser att det bör utgå med oförändrat belopp 219 000 kronor.

Punkt 28. Medelhavsmuseet

Förslagen om inrättande av vissa ordinarie tjänster i stället för nuvarande arvodesbefattningar anser vi oss inte kunna tillstyrka. Anslaget bör sålunda uppföras med 102 200 kronor.

Punkt 181. Skolöverstyrelsen: Omkostnader

Överstyrelsen har motiverat sin framställning om en uppräknning av delposten övriga expenser med 50 000 kronor med att föreslagen personalför-

stärkning kommer att öka medelsbehovet. Detta motiv för en uppräknings av nämnda delpost bortfaller emellertid, enär föreslagna personalförstärkningar ej vidtagits i den utsträckning överstyrelsen föreslagit.

Vi anser att en uppräknings med 10 000 kronor är till fyllest. Anslaget bör sålunda uppföras med 833 000 kronor, vilket innebär en besparing av 20 000 kronor.

Punkt 182. Skolöverstyrelsen: Försöksverksamheten

I fjolårets petita ansåg sig skolöverstyrelsen ej kunna räkna med någon nämnvärd reservation vid ingången av budgetåret 1956/57. I själva verket blev den emellertid 266 942 kronor på ett anslag för budgetåret 1955/56 på 600 000 kronor. Tillgängliga medel under nu löpande budgetår 1956/57 har varit 1 266 942 kronor, och av detta belopp beräknar skolöverstyrelsen, att 75 000 kronor skall kvarstå som reservation vid ingången av budgetåret 1957/58, samt begär i nytt anslag 1 410 000 kronor, innebärande en höjning av 410 000 kronor.

Statskontoret har liksom föregående år förklarat sig anse, att skolöverstyrelsen, vad reservationsmöjligheterna angår, är väl försiktig. Man synes därför, skriver ämbetsverket i yttrande över skolöverstyrelsens petita i år, böra utgå från att reservationen vid ingången av budgetåret 1957/58 skall vara större än vad överstyrelsen beräknat. Statskontoret vill i detta sammanhang understryka departementschefens uttalande under förevarande anslag i årets statsverksproposition, att försöksverksamheten i varje särskilt fall borde ges en sådan omfattning, att anordningen i fråga bleve allsidigt prövad men att en viss återhållsamhet dock syntes kunna iakttagas utan att försöksverksamhetens syfte förfelades.

Statskontoret vill även, efter ett påpekande rörande reseersättningsars utgående i visst fall, erinra om att utgifterna för försöksverksamheten vid högre skolor av skolöverstyrelsen i år upptagits till betydligt lägre belopp än i anslagsäskandena för 1956/57 (260 500 kronor mot 789 400 kronor), sammanhängande med bl. a. att kostnaderna för särskild realexamen gäldas från annat anslag (423 000 kronor), men innebärande en reell minskning av 105 900 kronor.

Statskontoret anser därför i sin den 19 september 1956 dagtecknade remisskrivelse, att anslaget för här berörda ändamål bör uppföras med oförändrat belopp eller med 1 000 000 kronor.

Det må här vidare erinras om att riksdagen i fjol i anslutning till Kungl. Maj:ts prop. 80 samt statsutskottets utlåtande nr 102 uttalade sig för inrättandet av statliga försöksskolor efter förslag från Kungl. Maj:t vid 1957 års riksdag. Dessa särskilda försöksskolor skulle, sade statsutskottet, få sin givna ställning som ett led i den fortskridande skolreformen med möjlighet att systemtiskt utpröva olika pedagogiska metoder och organisationsformer inom skolarbetet över huvud taget. Differentieringsfrågan bleve vidare,

framhöll utskottet, självklart ett av de centrala problemen vid de förordade sammanfattande utredningarna, som departementschefen förutskickat och varom förslag även framlagts i motionerna I: 421 och II: 513/1956.

Enligt riksdagens beslut 1950 skulle den »allsidiga» försöksverksamhet, som då beslutades, ha till uppgift att utröna »de för enhetsskolan ändamåls-enliga organisations- och arbetsformerna» (punkt 2 i särskilda utskottets hemställan). I motion I: 427 och II: 529 vid 1956 års riksdag underströks bl. a.: »För att den i princip beslutade nya skolan skall bli funktionsduglig, måste försöksverksamheten målmedvetet inriktas på sin av riksdagen anvisade uppgift . . . Detta innebär, att å ena sidan anordnande av försöksverksamhet endast skall ha detta syfte, och att å andra sidan den allsidighet i försöksverksamheten och den fortlöpande vetenskapliga bearbetning av resultaten, som också beslutats, blir en verklighet.» »Innan enhetsskolans organisation tagit definitiv form bör försöksverksamheten», framhöll motionärerna ytterligare, »icke utan alldeles särskilda skäl anordnas i större utsträckning än som är av behovet påkallat för att ge ett tillräckligt underlag för en riktig bedömning av försöksverksamhetens resultat».

Även under hänsynstagande till de närmast här ovan anförda synpunkterna torde den väsentliga utvidgningen av försöksverksamheten, som skolöverstyrelsen i årets petita föreslagit och departementschefen delvis gått till mötes, ej vara försvarlig, i all synnerhet som departementschefen påpekat det synes osäkert, om den planerade verksamheten i något fall kan hinna starta i beräknad omfattning redan läsåret 1957/58.

Under hänvisning dels till statskontorets yttrande dels till vad här i övrigt anförts föreslår vi att anslaget uppföres med 1 000 000 kronor.

Punkt 185. Lärarhögskolan i Stockholm: Omkostnader

I likhet med statskontoret anser vi att uppräknningen av anslagsposten till reseersättningar bör begränsas till 6 500 kronor, varvid beräknas att ett belopp å 6 000 kronor skall vara till fyllest för reseersättningar till rektor och övriga ledamöter av styrelsen. Till omkostnader vid högskolans pedagogiska institution anser vi bör beräknas ett belopp om 25 000 kronor. I övrigt har vi ingen erinran mot förslagen. Anslaget bör sålunda uppföras med 373 000 kronor, vilket innebär en besparing av 12 000 kronor.

Under *punkten 223* Studiebidrag och stipendier har upptagits generella grundstipendier, vilka utan behovsprövning skulle utgå till alla i åldern 16—18 år som fortsätter sin utbildning. Kostnaden för sådan stipendiegivning, vilken skulle börja fr. o. m. den 1 januari 1958 och alltså endast beröra hälften av nästa budgetår, har av departementschefen beräknats till i runt tal nio miljoner kronor. Under åberopande av vad i likalydande motioner av herrar Ewerlöf och Cassel m. fl. anförts angående barnbidragen och där utvecklade synpunkter på barnfamiljernas problem vill vi beträffande detta nya bidrag anföra följande.

Det är uppenbart att just ungdomarna över 16 år, i den mån de icke går direkt ut i förvärvsarbete, medför betydande kostnader för föräldrarna, kostnader som överstiger vad utgifterna blir för barnen i de lägre åldrarna. Emellertid bjuder det enligt vår mening emot att utvidga bidragsgivningen till nya kategorier och nya ändamål innan man hunnit så långt att man kunnat återställa redan sedan årtal utgående bidrag till deras realvärde. För vår del anser vi att man i stället för att i detta sammanhang ge ut kontanta bidrag bör genomföra sådana reformer på beskattningens område att möjlighet beredes föräldrarna att göra avdrag för periodiskt understöd även i sådana fall då detta av mottagaren användes för att bestrida studiekostnader liksom studerande att efter avlagd examen få avdragsrätt för amorteringar å studiekostnader.

Punkt 315. Bidrag till studieförbund

Skolöverstyrelsen har hemställt att anslaget för budgetåret 1957/58 höjes med 600 000 kronor. Överstyrelsen anför att »ett särskilt skäl för förstärkning av bidragen utgör det synnerligen personal- och tidskrävande arbete studieförbunden utför genom att administrera huvudparten av landets fritidsgrupper». Departementschefen förordade en höjning med 200 000 kronor. Med hänsyn till vårt förslag under punkt 321 om avslag å anslaget till Bidrag till ungdomens fritidsverksamhet, synes en uppräknig med 100 000 vara till fyllest. Anslaget bör sålunda uppföras med 2 045 000 kronor.

Punkt 321. Bidrag till ungdomens fritidsverksamhet

Förevarande anslag har i år höjts med 500 000 kronor och föreslås uppgå till ett belopp om 1 800 000 kronor. Vi har tidigare gått emot detta anslag, då vi ansett att detta statliga stöd inte fått en helt lycklig utformning och att risk därför kunde förefinnas för att bidraget skulle komma vissa grenar av det rena nöjeslivet till godo. Det uppställda målet, att stimulera ungdomens fritidsverksamhet, kunde bli lidande härpå. Vi påpekade också att anslaget hade en tämligen lös anknytning till de nykterhetsfrämjande syften det här gällde att tillgodose.

Enligt vår mening borde samhällets åtgärder i stället koncentreras på sådana områden, där ungdomen genom frivilliga insatser inte själva förmår lösa problemen. Detta gäller i främsta rummet bostadsfrågan — trångboddheten går alltid ut över de unga. Om ett tillräckligt antal rymliga familjebostäder kunde byggas, skulle familjelivet och familjen, vilken enligt vår mening måste ha huvudansvaret för de yngre generationernas fostran, få ökad betydelse. Samhället har däremot en uppgift att fylla, då det gäller att skapa förbättrad yrkesutbildning och ge ungdomen bättre yrkesvägledning.

Den ståndpunkt vi tidigare intagit har vi i princip inte funnit anledning frånga, varför vi förordar avslag å förevarande anslag.

Punkt 389. Kommittéer och utredningar genom sakkunniga

Vi kan inte godkänna den av departementschefen föreslagna uppräknigen av detta anslag från 600 000 till 750 000 kronor. Då ett belopp om 140 000 kronor överförts till ecklesiastikdepartementets avlöningsstat och 10 000 kronor till teaterrådet innebär förslaget i realiteten att anslaget uppräknats med 300 000 kronor, trots att en reservation å ca 100 000 kronor beräknas stå till förfogande. Anslaget bör nedskäras med belopp motsvarande reservationen.

Under åberopande av vad här ovan anförts hemställes,

att riksdagen vid behandlingen av nedanstående punkter under åttonde huvudtiteln måtte under

punkten 24 till Naturhistoriska riksmuseet: Materiel m. m. för budgetåret 1957/58 anvisa ett reservationsanslag av 219 000 kronor;

punkten 28 till Medelhavsmuseet för budgetåret 1957/58 anvisa ett förslagsanslag av 102 200 kronor;

punkten 181 till Skolöverstyrelsen: Omkostnader för budgetåret 1957/58 anvisa ett förslagsanslag av 833 000 kronor;

punkten 182 till Skolöverstyrelsen: Försöksverksamheten m. m. för budgetåret 1957/58 anvisa ett reservationsanslag av 1 000 000 kronor;

punkten 185 till Lärarhögskolan i Stockholm: Omkostnader för budgetåret 1957/58 anvisa ett förslagsanslag av 373 000 kronor;

punkten 223 a) avslå Kungl. Maj:ts förslag såvitt avser införandet av grundstipendier,

b) till Studiebidrag och stipendier för budgetåret 1957/58 anvisa ett förslagsanslag av 40 250 000 kronor;

punkten 315 till Bidrag till studieförbund för budgetåret 1957/58 anvisa ett anslag av 2 045 000 kronor;

punkten 321 avslå förslaget om ett anslag för budgetåret 1957/58 till Bidrag till ungdomens fritidsverksamhet av 1 800 000 kronor; samt

punkten 379 till Kommittéer och utredningar genom sakkunniga för budgetåret 1957/58 anvisa ett reservationsanslag av 650 000 kronor.

Stockholm den 26 januari 1957

Axel Mannerskantz

Ragn. Bergh
